

Innst. 280 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:95 S (2009–2010)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Roar Bredvold, Robert Eriksson, Oskar Jarle Grimstad, Morten Ørsal Johansen, Tord Lien og Torgeir Trældal om endring av forvaltningen av rovdyrpolitikken

Til Stortinget

Sammendrag

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«I

Stortinget ber regjeringen legge til rette for fleksibel forvaltning av rovdyrpolitikken, og legge til rette for stimulering av reell regionalpolitisk medbestemmelse. Beslutningene foretatt av rovviltnevnene bør være endelige, og nemndene må få full tilgang til virkemiddelapparatet og Statens naturoppsyns kompetanse.

II

Stortinget ber regjeringen endre bestandsmål fra å være basert på årlige ynglinger til å telle antall faktiske individer.

III

Stortinget ber regjeringen gi Mattilsynet myndighet til å kreve at skadedyr tas ut for å forhindre dyretragedier og beitenekt. Dette må gjelde både bufe og rein.

IV

Stortinget ber regjeringen foreta nødvendige endringer av viltloven slik at nødvergeretten utvides til å

gjelde rett til nødverge ved rovdyrangrep mot hund, og når rovdyr opptrer aggressivt på innmark.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Per Rune Henriksen, Marianne Marthinsen, Torstein Rudihagen, Tor-Arne Strøm og Eirin Kristin Sund, fra Fremskrittspartiet, Oskar Jarle Grimstad, Henning Skumsvoll og Ketil Solvik-Olsen, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bjørn Lødemel og Siri A. Meling, fra Sosialistisk Venstreparti, Snorre Serigstad Valen, fra Senterpartiet, lederen Erling Sande, og fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, viser til representantforslag 95 S (2009–2010), hvor det foreslås endringer av forvaltningen av rovdyrpolitikken. Dagens forvaltning av rovdyrpolitikken er i store hovedtrekk nedfelt i Innst. S. nr. 174 (2003–2004), det såkalte rovdyrforliket. Rovdyrforliket legger til grunn en todelt målsetting om at rovviltbestandene skal sikres overlevelse, og at det skal være mulig å drive med næringsdrift basert på beitebruk i utmark.

Komiteen viser til at en samlet komité i rovdyrforliket erkjente konflikten mellom rovvilt og beitedyr og utfordringen som ligger i å ivareta begge deler av målsettingen uten at konfliktene mellom dem blir større enn nødvendig.

Komiteen viser videre til at en samlet komité var opptatt av livskvalitet, og skrev i Innst. S. nr 174 (2003–2004):

«Komiteen mener livskvalitet og bosetning og næringsutvikling i distriktene må tas hensyn til ved forvaltningen av rovdyrene. Forvaltningen må etter

komiteens syn gjennomføres på en måte som skaper tillit mellom lokalbefolkning og regionale og sentrale myndigheter.»

Dette er synspunkter som dagens komité deler fullt ut.

Komiteen viser til at det i rovdyrforliket ble lagt opp til en ny forvaltningsmodell gjennom åtte forvaltningsregioner for rovdyr.

Komiteen viser til at forslagsstillerne i representantforslag 95 S (2009–2010) ønsker at vedtak i rovdyrnemndene bør være endelig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, støtter ikke dette synspunktet. Det er viktig å ha en helhetlig rovdyrpolitikk som gir adgang til å påklage et vedtak. Muligheten til å klage gir økt rettsikkerhet og bidrar også til å kvalitetssikre vedtaket.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Kristeleg Folkeparti har tillit til det lokale sjølvstyret og meiner det er viktig at mest mogleg av forvaltninga av rovdyra skjer lokalt, nærast dei som blir berørt, innanfor ramma av nasjonale lover og forskrifter og nasjonale bestandsmål for den einskilde forvaltningsregionen. Dette var også noko av formålet i rovviltforliket.

Medlemene i komiteen frå Høgre meiner at dei regionale, folkevalde rovviltneemndene må ha reell myndigheit, utan å bli overprøvd av statlege forvaltningsorgan. Desse medlemmene støtter difor forslaget punkt I i Dokument 8:95 S (2009–2010).

Komiteen viser til at forslagstillerne ber regjeringen endre bestandsmål fra å være basert på årlige ynglinger til å telle antall faktiske individer.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til statsrådets brev til komiteen 3. mai 2010 som er vedlagt, hvor det anføres at:

«Bestandsmål basert på antall ynglinger er valgt blant annet fordi dette er et segment av rovviltbestandene det er mulig å overvåke på en presis og hensiktsmessig måte. Når det gjelder bjørn har det imidlertid vist seg å være krevende å registrere antall årlige ynglinger, og det utarbeides nå en ny modell for beregning av ynglinger av bjørn, tilpasset situasjonen i Norge.»

Komiteen viser til at statsråden i sitt brev viser til Soria Moria-erklæringen der det slås fast at det skal foretas en ny vurdering av bestandsmålet for ulv

og bjørn innen utgangen av 2010. Komiteen ser med spenning frem til denne vurderingen ut fra føringer som Stortinget la gjennom Innst. S. nr 174 (2003–2004).

Medlemene i komiteen frå Høgre og Kristeleg Folkeparti er einige med forslagsstillerane i at begrepet «antall ynglinger» er problematisk. Dette blir lest av rovviltforvaltninga som påviste ynglingar, og ein er dermed nærmast garantert at bestandsmålet kjem til å bli oppfylt lenge før ein har registrert bestandens reelle storleik. Desse medlemmene vil likevel avvente regjeringa si utgreiing og nye vurderingar av bestandsmålet for ulv og bjørn før bestandsmålet eventuelt blir endra frå talet på ynglingar til talet på individ. Når det gjeld ulv, har ein rimeleg oversikt, men med bruk av talet på ynglingar som bestandsmål ligg ein konsekvent minst eitt år etter reell utvikling. For bjørn og andre rovvilt er det meir uoversiktleg.

Desse medlemmene vil derfor ikkje støtte framlegget punkt II i Dokument 8:95 S (2009–2010).

Desse medlemmene meiner vidare at uttak av hannbjørn bør bli enklare. Det er mange hannbjørner per ynglande hunnbjørn, særleg i «pionerområda».

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at forslagsstillerne ønsker at Mattilsynet skal gis myndighet til å kreve at skadedyr tas ut for å forhindre dyretragedier og beitenekt. Flertallet mener at rovviltforvaltning er viltmyndighetenes ansvar, og uttak av rovvilt må skje gjennom naturmangfoldloven, viltloven og rovdryrforskriften.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Kristeleg Folkeparti vil derfor ikkje støtte framlegget punkt III i Dokument 8:95 S (2009–2010).

Komiteen viser til at diskusjonen om nødverge ved direkte angrep av hund har pågått siden Stortinget behandlet St.melding nr 15. (2003–2004). I komiteens innstilling til Prop. 75 L (2009–2010) har et flertall – bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti – uttalt at man ønsker at det skal utredes om nødvergeretten også bør omfatte hund som direkte angripes av rovdyr.

Komiteen viser til statsrådets brev til komiteen vedlagt, der det henvises til at regjeringen har fastslått i regjeringserklæringen at den skal arbeide videre med spørsmålet om en generell innlemmelse av hund i nødvergebestemmelsen, og at det blant annet vil bli sett nærmere på de svenske erfaringene på området.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til innstillingen til Prop. 75 L (2009–2010) om endringer i naturmangfoldloven, viltloven mv. Det samme flertall viste i denne innstillingen til at hund ikke innlemmes i nødvergebestemmelsen utenfor rovdysikker hegn, og at departementet arbeider videre med dette spørsmålet. Flertallet pekte i den forbindelse på de svenske erfaringene med nødverge for hund, og er tilfreds med at departementet ønsker å se nærmere på disse. Flertallet imøteser at regjeringen snarest kommer tilbake til Stortinget med en sak om nødverge for hund.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen har hatt flertall bak seg i snart 5 år, og at en fortsatt ikke har klart å konkludere i denne saken, til tross for de positive erfaringene man har hatt i Sverige med innføring av nytt lovverk i denne tidsperioden, og som gjør at hund kan beskyttes ved direkte angrep av ulv. Disse medlemmer mener tiden nå er inne for å gi mulighet til å forsvare hund ved direkte angrep fra ulv.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Kristeleg Folkeparti støtter difor forslaget punkt IV i Dokument 8:95 S (2009–2010).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til det rekordstore antall rovdyskader som er meldt, med påfølgende økonomiske belastninger. I tillegg kommer de bufe- og reinsdyrtragedier dette innebærer. Disse medlemmer mener dette viser at dagens rovdyrpolitikk øker konfliktnivået i Distrikts-Norge, og at det tydelig synliggjør behovet for en revidering av lovverket. Disse medlemmer mener en endring i forvaltningen av rovdyrpolitikken er langt på overtid.

Disse medlemmer viser til at sommeren 2009 kom mange av rovdyrangrepene i områder utenfor de vedtatte rovdyrsonene. Likevel ga ikke Direktoratet for naturforvaltning (DN) eller fylkesmennene tillatelse til å felle rovdysene. Dette gjelder blant annet en innvandret russisk ulvetispe, som noe senere drepte over 60 sauer på Stange – godt utenfor den politisk vedtatte ulvesonen. DN ønsket ikke å gi fellingstillatelse fordi tisper etter sigende kunne bringe nytt genmateriale inn i en allerede innavlet skandinavisk ulvestamme.

Disse medlemmer vil peke på de store motsetningene mellom næringsdrivende i utmarkskommunene og rovviltforvaltningen, og mener det er viktig å få på plass et lovverk som i større grad er i samsvar med de reelle utfordringene utmarksnæringene

står overfor, og som kan legitimere lovverket knyttet til rovviltforvaltning.

Disse medlemmer viser til komiteens merknader fra behandlingen av rovviltmeldingen i 2004, jf. Innst. S. nr 174 (2003–2004), hvor det heter:

«Komiteen mener livskvalitet og bosetning og næringsutvikling i distriktene må tas hensyn til ved forvaltningen av rovdysene. Forvaltningen må etter komiteens syn gjennomføres på en måte som skaper tillit mellom lokalbefolkningen og regionale og sentrale myndigheter.»

Disse medlemmer kan ikke se at ovennevnte merknad gjenspeiles i dagens situasjon i mange distrikter.

Disse medlemmer viser videre til oppslag i VG 3. desember 2008, der Senterpartiets Per Olaf Lundteigen (Sp) beklager at revideringen går i vasken, sitat;

«Det er ingen tvil om at rovdyrforliket er overmodent for å bli evaluert.»

Disse medlemmer viser videre til Senterpartiets web-side, hvor det påpekes at partiet lenge har pekt på de åpenbare svakhetene i rovdyrforliket.

Disse medlemmer viser også til uttalelse fra forsker Ivar Myrsetrud ved Biologisk institutt, sitat;

«... dagens rovdyrforvaltning truer næringsgrunnlaget i Bygde-Norge. Rovdyrkonflikten er derfor en ressurskonflikt der befolkningen i distriktene settes på sidelinjen.»

Videre viser disse medlemmer til medieoppslag der en vurderer å forby sauebønder å slippe dyra på utbeite også registrert.

Disse medlemmer konkluderer med at dagens konfliktnivå tydelig synliggjør behovet for en gjennomgang og revidering av dagens rovdyrpolitikk.

Disse medlemmer mener også at registrering av bestander basert på årlige ynglinger er en utilstrekkelig måte å registrere rovdyrbestanden på, og at mange eksempler viser at bestandstørrelsen er langt over bestandsmålet ved telling av faktiske individer.

Disse medlemmer tar opp de forslag som er fremsatt i Dokument 8:95 S (2009–2010).

Medlemene i komiteen frå Høgre og Kristeleg Folkeparti meiner at rovviltforliket som vart inngått i 2003/2004 har gjeve mykje verdefull innsikt. Hensikta med forliket var å ivareta Noregs internasjonale forpliktelsar i Bern-konvensjonen om å ha levedyktige bestandar av dei store rovdysa, på same tid som omsynet til menneska sine levkår og moglegheitene for å ha aktive utmarksnæringar blei ivareteken. Desse medlemmene peikar

på at eit viktig element i St.meld. nr. 15 (2003–2004) og rovviltforliket på Stortinget var auka lokalt sjølvstyre i rovviltpolitikken og ei differensiert forvaltning av dei ulike rovviltartane basert på ulike soner.

Medlemene i komiteen frå Framstegs partiet og Høgre peikar på at erfaringane i åra som er gått sidan forliket vart inngått, viser at ein ikkje har klart å skapa den roa rundt rovviltproblematikken som var målet med forliket. I fleire lokalsamfunn i dei deler av landet som er innanfor forvaltningssonene for rovviltbestandane, er det ein sterk følelse av å ha blitt overkjørde av storsamfunnet ved at dei må betale heile prisen for å ha levedyktige rovviltbestandar her i landet. Manglande moglegheiter til å kunne ta ut rovdyr som oppfører seg truande eller gjer skade, gjev ei kjensle av makteslausheit som reduserer livskvaliteten. Dei enskilte lokalsamfunna føler at dei har liten påverknad på deira levevilkår. Det blir meldt om fleire observerte rovdyr, fleire drepne eller hardt skadde hundar og andre husdyr som følgje av rovdyrangrep, utan at dei som er råka føler at situasjonen blir teken på alvor.

Desse medlemene peikar vidare på at fleire av lokalsamfunna innanfor dei områda der rovviltartane blir forvalta, er fråflyttingskommunar der det blir lagt ned eit betydeleg arbeid for å gjere dei til attraktive buområde og snu flyttestraumen. Rovdyr i nærområdet vil ofte verke avskrekkande når det gjeld å trekke til seg nye innbyggjarar, ikkje minst folk som ikkje er vant med å leve med rovdyr frå før. Mykje tyder på at det har vore ein auke i bestandane for fleire av rovviltartane sidan rovviltforliket vart inngått.

Desse medlemene meiner difor at tida er komen for å evaluere rovviltforliket sett i lys av dei erfaringane ein har fått i åra som er gått sidan forliket vart inngått.

Ei evaluering av rovviltpolitikken må etter desse medlemene si meining ta utgangspunkt i:

1. Aksept og anerkjenning av at det å leve med rovvilt tett innpå seg medfører ei belastning ved at livskvaliteten blir redusert og retter går tapt.
2. Retter som går tapt, må erstattast fullt ut.
3. Folk må få ein rett til å forsvare seg sjølv og sin eigedom. Dette må inkludere hund.
4. Sonopolitikken er ein reservatpolitikk. Dersom denne politikken skal halde fram, må Stortinget klargjere at områda er reservat med dei erstatningsmessige konsekvensar dette har både overfor alle brukarinteresser og allmennheita. Ingen stader skal rovvilt ha ein så særskilt beskyttelse at folk ikkje skal ha rett til å beskytte seg og sitt.
5. Dersom sonopolitikken skal halde fram, blir også

konsekvensen at utanfor rovviltsonene må rovviltneemdene kunne fatte vedtak om uttak av rovvilt. Dette må gjelde uavhengig av om dyra er stadegne eller ikkje.

6. I påvente av den varsla gjennomgangen av bestandsmåla må rovviltneemdene få full anledning, for alle rovviltartane, til å gje løyve til å ta ut rovvilt dersom dagens bestandsmål er ivareteken.
7. Fleire av rovviltartane er grenseoverskridande. Det er derfor utfordrande å forvalte dei berre innanfor Noregs grenser. Det bør derfor utgreiast mulegheiter for ei felles forvaltning med tilstøytande regionar i våre naboland.

Medlemene i komiteen frå Høgre viser til at det i samband med statsbudsjettet for 2010 blei framsatt forslag om ei slik evaluering. Desse medlemene viser vidare til Dokument nr. 127 (2008–2009) – representantforslag frå representantane Elisabeth Aspaker, Martin Engeset, Peter Skovholt Gitmark, Kari Lise Holmberg og Ivar Kristiansen om ei evaluering av rovviltforliket for å få betre samsvar mellom storsamfunnets, lokalsamfunnets og enkeltindividers interesser.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen foreta nødvendige endringer av viltloven slik at nødvergeretten utvides til å gjelde rett til nødverge ved rovdyrangrep mot hund, og når rovdyr opptre aggressivt på innmark.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge til rette for fleksibel forvaltning av rovdyrpolitikken, og legge til rette for stimulering av reell regionalpolitisk medbestemmelse. Beslutningene foretatt av rovviltneemdene bør være endelige, og neemdene må få full tilgang til virkemiddelapparatet og Statens naturoppsyns kompetanse.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen endre bestandsmål fra å være basert på årlige ynglinger til å telle antall faktiske individer.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen gi Mattilsynet myndighet til å kreve at skadedyr tas ut for å forhindre dyretragedier og beitenekt. Dette må gjelde både bufe og rein.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:95 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Roar Bredvold, Robert Eriksson, Oskar Jarle Grimstad, Morten Ørsal Johansen, Tord Lien og Torgeir Trældal om endring av forvaltningen av rovdyrpolitikken – bifalles ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 27. mai 2010

Erling Sande

leder

Line Henriette Hjemdal

ordfører

Vedlegg

Brev fra Miljøverndepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 3. mai 2010

Vedrørende representantlovforslag 95 S (2009-2010)

Jeg viser til Energi- og miljøkomiteens brev av 24. mars 2010 vedrørende Representantlovforslag 95 S (2009-2010) om endring av forvaltningen av rovdyrpolitikken. Representantene fremmer fire endringsforslag.

Forslag I

Ved behandlingen av Stortingsmelding nummer 15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur ble det våren 2004 inngått et forlik om rovviltforvaltningen i Stortinget. I tråd med rovviltforliket ble det høsten 2004 opprettet åtte forvaltningsregioner for rovvilt. De regionale rovviltnemndene er sammensatt av fylkespolitikere og Sametingsrepresentanter i de regioner hvor dette er relevant, og rovviltnemndene har hovedansvaret for å gjennomføre den nasjonalt fastsatte rovviltpolitikken i de enkelte regionene. Rovviltnemndene har myndighet til å fastsette regional forvaltningsplan for rovvilt, fordele midler til forebyggende og konfliktdependende tiltak og fastsette kvoter for jakt og felling for bestander når det regionale bestandsmålet er nådd. Jeg mener dette legger til rette for en fleksibel forvaltning og en reell regionalpolitisk medbestemmelse.

Når det gjelder komiteens forslag om at beslutningene foretatt av rovviltnemndene bør være endelige viser jeg til at forvaltningen har lang tradisjon for å behandle klager på vedtak om jakt og felling av rovvilt. Slike vedtak blir ofte påklaget både fra næringsinteresser og miljøverninteresser. På en rekke andre områder er det slik at muligheten for å kunne påklage vedtak bidrar til kvalitetssikring, økt rettssikkerhet og økt tillitt til forvaltningssystemene, og jeg mener det er behov for å opprettholde klageadgangen også for vedtak om kvoter for jakt og felling fattet av rovviltnemndene. Jeg vil samtidig presisere at Miljøverndepartementet kun unntaksvis har funnet behov for å omgjøre vedtak om kvoter for jakt og felling av rovvilt fattet av rovviltnemndene.

Når det gjelder komiteens forslag om at rovviltnemndene må få full tilgang til virkemiddelapparatet og Statens naturoppsyns kompetanse antar jeg at det først og fremst siktes til virkemidler og kompetanse knyttet til skadefelling av rovvilt. I den forbindelse viser jeg til at skadefellingstillatelser normalt blir gitt til en berørt part eller en kommune som søker om dette, og forsøk på felling gjennomføres normalt av

et lokalt fellingslag oppnevnt av kommunen. Statens naturoppsyn kan i den forbindelse bistå de lokale fellingslagene etter anmodning og nærmere vurdering. Av regjeringserklæringen fremgår det at Regjeringen vil arbeide for å effektivisere skadefelling av rovvilt. Høsten 2009 nedsatte jeg en arbeidsgruppe under ledelse av Fylkesmannen i Hedmark med oppdrag om å gi råd for effektivisering av skadefelling av rovvilt. Arbeidsgruppa avga sin rapport i mars 2010, og rapporten er et naturlig utgangspunkt for videre oppfølging.

Forslag II

Bestandsmål basert på antall ynglinger er valgt blant annet fordi dette er et segment av rovviltbestandene det er mulig å overvåke på en presis og hensiktsmessig måte. Når det gjelder bjørn har det imidlertid vist seg krevende å registrere antall årlige ynglinger, og det utarbeides nå en ny modell for beregning av ynglinger av bjørn, tilpasset situasjonen i Norge. Når det gjelder totalbestanden, blir også denne årlig estimert for samtlige arter, basert på data om antall ynglinger og/eller DNA-analyser. Regjeringen vil i tråd med regjeringserklæringen foreta en ny vurdering av bestandsmål for ulv og bjørn, og innen utgangen av 2010 vil Regjeringen invitere Stortinget til et bredt forlik om bestandsmål for disse to artene. Bestandsmålene for jerv og gaupe ligger fast, jf. rovviltforliket av 2004.

Forslag III

Myndighetsfordelingen for fastsetting av kvoter for jakt og felling ligger fast, jf. rovviltforliket våren 2004. Rovviltforvaltning er viltmyndighetenes ansvar, og uttak av rovvilt skal skje innenfor rammen av gjeldende regelverk i naturmangfoldloven, viltloven og rovviltforskriften. Forvaltning av fåtallige arter stiller krav til høy faglig kompetanse, og jeg finner det ikke aktuelt å overføre myndighet i forbindelse med uttak av rovvilt til andre enn viltmyndighetene.

Forslag IV

Miljøverndepartementet har fremmet ny lovproposisjon om nødvergebestemmelsen, og forslaget til lovendring er nå til behandling i Stortinget. Regjeringens forslag innebærer en utvidelse av fellingsadgangen i nødverge under gitte forutsetninger. Forslaget omfatter ikke nødverge ved rovdyrangrep på hund,

med unntak av situasjoner hvor rovvilt befinner seg i rovdysikkert hegn. Dersom rovdyr befinner seg i rovdysikkert hegn utvides adgangen til å felle rovdyr når det er påkrevet for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på produksjonsdyr eller hund. I regjeringserklæringen står imidlertid at det skal

arbeides videre med spørsmålet om en generell innlemmelse av hund i nødvergebestemmelsen, og at det blant annet vil bli sett nærmere på svenske erfaringer på området. I tillegg mener jeg det er viktig at spørsmålet om nødverge for hund sees i sammenheng med vurderingene knyttet til nytt bestandsmål for ulv.

